

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XIV. de Remediis Accusationi subsidiariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

cum, qui antè penitentia finem absolutus est, eam perficere, & eum qui ob falsam expositionem aut sine causa absolutus est, pro Excommunicato haberi.

Si Regula 1. detur extensio necessaria, Sex priores Exceptiones sibi subjectas continebit: sic ergo concipienda erat: *Absolutio restituit in statum pristinum, si integra, libera, data cum causa, & ex vera expositione, denique absoluta sit.* Quippe Exceptio 1. sumitur à Casu, quo Absolutio non est integra; 2. à Casu, quo est coacta; 3. à Casu, quo veritas dissimulata fuit; 4. à Casu, quo causa iusta caret; 5. à Casu, quo datur sub conditione sistendi coram Superiore, cujus vice Absolutio datur. 6. à Casu, quo ante peractam penitentiam quis absolutus est.

Exceptio VII. sumpta ex eo quòd infamia post Absolutionem subsistat, infra convertitur in Regulam VIII. à qua excipitur casus, quo Absolutio datur per restitutionem in integrum.

OBSERVATIONES in CAP. XIV. de REMEDIIS ACCUSATIONI SUBSIDIARIIS.

Tria numerat Autor; scilicet 1. Notorietatem, quæ tribuit Judici jus procedendi ex officio, & locum habet cum crimen ita notum est, ut nullâ tergiversatione celari possit: à Regula excipit casum, quo crimen publicè tantum famam evulgatum est, & eum, quo defensionis locus est; sed Exceptionum nomen his casibus non convenit, qui Regulae sunt genuinae consecutiones, cum in illis crimen non sit notorium. Quod addit, videtur æquius; scilicet, cum de notorietate disceptari possit, oportere eam discuti, & de controversiâ statui: ut enim observat CANISIUS de Accusat. quamvis Homicidium coram universâ Plebe aut numerosâ patratum fuerit, fieri potest, ut non sit criminofum, aut minus sit, quam videtur; quia fortè involuntarium est, propter necessitatem tuendæ vitæ suæ: ad Officium itaque Judicis pertinet, ut discutiat id, quod velut notorium proponitur.

Alia duo remedia subsidiaria sunt Inquisitio, cui fama pravæ esse debet; & Denuntiatio, quæ necessaria non est, clamante famâ, quæ vicem Accusatoris gerit. Autor à Denuntiatione exorsus, observat, esse casus, in quibus inadmissibilis est, sive ratione Denuntiatoris, qui est vel infamis, aut excommunicatus, aut facinorosus, aut denunciati inimicus: sive ratione factorum eam præcedentium; qualis esset conspiratio Denuntiatorum in denuntiationem: sive ratione denuntiatæ. v. gr. cum bonâ famâ commendatus est, & irreprehensibilis habetur, singulis divisionis membris exempla subicere debuisset, ut mox præstitimus. Cum juxta CANISII, triplex sit Denuntiatio, nempe *Civilis*, quæ fiebat per Officium publicum ad hoc præpositum; *Canonica*, quæ Inferiores adversus Superiores utuntur; *Evangelica*, quæ adhibetur in delictis occultis. Autor hac distinctione omiſſâ, incertos Lectores facit, de quâ Denuntiatione loquatur. Itaque à divisione Denuntiationis exordiri debuisset, quantumque sit hujus connexio cum Inquisitione; ab eâ segregare debuisset id, quod dicit de denuntiante & denuntiato in *Questionibus* sequentibus circa Inquisitionem, quam dividere debuisset in *Generalem & Particularem*, ut distinguerentur ea, quæ unicuique particularia sunt: v. gr. Inquisitioni *Particulari* speciale est, ut fiat in Personas determinatas, famosas, & rumore publico criminis alicujus accusatas; ut iis communicentur capita, de quibus inquirendum est adversus eas; ut Inquisitioni intersint; reprobetur testimonium omnium, qui iis suspecti sunt, ut inquiri fas sit adversus eos, quoties agitur de sceleribus atrocibus, de quibus inquirere licet ex sola confessione unius è sociis contra alios, quos criminis conscios & participes aserit. Huic etiam Inquisitioni peculiare est, ut, licet denunciatus bonam famam habuerit, ad eam opponendam non nisi initio ad-

mittatur, neque etiam, si crimen confessus sit: ad eam quoque pertinet, ut contra Prælatum denuntiatum inquiri non possit, nisi præter diffamationem scandalum aut scandali periculum sit. Hæ observationes partim ab Autore, partim à CANISIO desumptæ sunt. Quoad Inquisitionem *Generalem*, illa ad omne delicti genus extenditur. Judicis Officium est eam, prout expedire duxerit, facere; illa viam ad Particularem sternit.

Inter REGULAS QUÆSTIONIS V. de modo inquirendi, multa Testes respiciunt, & pertinent ad Tractatum de *Judiciis & probationem per Testes*. Plures quoque ex ipsis, *Regularum* nomine digna non sunt, sive quia ad Casus Particulares duntaxat pertinent; sive quia loca solum indicant, in quibus Argumentum tractatur. His tribus remediis subsidiariis Accusationis, Autor subicit Purgationem, quæ locum habet cum accusatus, aut denunciatus, contra quem Inquisitio facta est, iustâ oneratur suspitione criminis, cujus convinci nequit, aut vitii infamantis, quod probari non potest.

Regula hæc juxta ipsum *Septem* patitur *Exceptiones*, quarum tamen plures sunt inutiles, quia excluduntur à Regula: tales sunt 1. ea, in quâ suspitio non est fundata; 2. quæ crimen notorium excipit, à Regula diserte exclusum; 3. *Quinta*, quæ excipit casum, quo deest Accusator; sufficit autem juxta Regulam, ut sit Denuntiatio, aut Inquisitio. 4. *Sexta* sumpta ex defectu natalium, qui unum est ex vitii diffamantibus in Regula comprehensis; 5. *Septima* nam Monialis acculari & denunciari, fierique adversus eam inquisitio potest probationibus convincentibus non repertis, & proinde subjacet Regula; 6. *Oitava* sumpta ex eo quòd Persona ultrò purgationem non offert: nam purgatio necessaria est, ut docet REGULA I. *Questionis V.* Quod dicit in *Quarta* de Purgatione Vulgari, placebat, ut initium sumeret à divisione Purgationis, in *Vulgarem & Canonicam*, atque observaret, primam ab Ecclesiâ Universali reprobata semper fuisse, ut criminofam, ideoque nullam ipsius habendam esse rationem.

Quod dicit in *Tertia*, pendente lite, Purgationi non esse locum, diserte continetur in Regula, quia antè finem processus, non apparet Reum non posse convinci, quamvis contra eum probabiles existant suspitiones.

Ratio Exceptionis *Quarta*, scilicet, si Reus jam purgatus fuerit, sumi potest ex eo, quod per hanc purgationem apparuit, illum ab illatâ culpâ immunem esse. Quod diximus modò de Purgatione, acceptum est ex QUÆST. I. quæ inscribitur de *Purgationis Causis*.

Quidquid dicitur in *Secunda* circa locum & Personam, coram quâ fieri debet, ad hæc duo redigitur; 1. fieri debet coram Judice delicti: 2. palam, quia suspitio, quæ removeri debet, publica est.

Ad unicam Regulam reduci possunt REGULÆ IX. *Questionis III. de modo Purgationis faciendæ*; nempe ea fieri debet per Jusjurandum Rei, & quinque aut Septem Personarum fide dignarum, quæ jurant de credulitate; Reus autem de veritate. Autor distinguit purgationem per Sacram Communionem à purgatione vulgari, ad quam pertinet, quia Deum tentat, sicut cæteræ hujus generis; cum Servus, ubi agitur de peccato, ejusdem sit conditionis ac liber, excipiendus non erat à prohibitione Purgationis vulgaris.

Ratio Regulæ unicæ *Questionis IV.* exponentis id, quod præcedere debet Purgationem, nempe suspensionem ab Officio & Beneficio, sumpta est ex diffamatione, quæ durat usque ad Purgationem, & eò justiore suspensionem reddit, quod suspectus Purgationem abnuens pro convicto reputatur, *Regula I. Quæst. V.* agente de consequentiis Purgationis aut factæ, aut omiſſæ. Suspendio cessat per Purgationem, quæ

quæ restituit in statum pristinum. *Reg. III. ibid.* Cùm plures Personæ criminis ejusdem suspicione involvuntur, Purgatio ab uno facta aliorum nomine & consensu, eundem effectum, quoad ipsos, parit.

Si suspectus monitus, ut suspicionis causas præcitat, id non præsterit, iterum suspendi debet juxta *Regulam I. Quæst. II.* quæ agit de rebus purgationi affinis. *Regula II. ibid.* nihil dicit, quod non contineatur in *Regula I. Quæstionis*; nam crimina notoria & ea, quæ probata sunt, excludunt à purgatione; cui locus non est, nisi cùm crimen probari nequit.

OBSERVATIONES in CAP. XV. de JUDICIIS PUBLICIS *speciatim sumptis.*

Per Judicia publica Autor hic intelligit Crimina, quorum alia Capitalia sunt, alia non Capitalia. *Caput* hoc ad Crimina Capitalia pertinet, nempe Crimen Læse Majestatis, Vim publicam, Raptum Mulierum, Homicidium, Adulterium, sub quo Incestum, Stuprum & Sacrilegium comprehenditur; Falsum, Magiam.

Fusus de quatuor ultimis speciebus differit, quàm de cæteris: indicat Canones de iis loquentes: notat causas eorum, aut species, effectus, consecutiones, pœnas accusationis, quoad Judicem & Accusatorem. Argumentum in *Quæstiones* distribuitur, quæ solvuntur enumeratione casuum, cum Exceptionibus. Aliquando distribuitur in Regulas, quæ nihil, præter casus singulares, continent, sine Exceptionibus.

LÆSE MAJESTATIS.

De Crimine Læse Majestatis agens, quinque causas accusationis hujus criminis enumerat, nempe conspersionem in Principem, aut in Rem-Publicam; facinus in Magistratum, vel ejus Officiales; rerum Christianis noxiarum suppeditationem Hostibus Fidei; Maledictionem in Papam; Contumeliam Principi aut Magistratu inuflam: *Cap. 1. de Maledicis* loquitur solum de casu, quo proferuntur verba Ecclesiæ Romanæ contumeliosa, nec dicit, hoc crimine lædi Majestatem; pœna, quæ crimine ejusmodi punitur, id non probat, quæ nihil aliud est, quàm mera suspensio ab Officio aut Beneficio. Porro, Læse Majestatis crimen Depositionem & Excommunicationem meretur; perpetrã igitur laudatur hoc *Caput* ad probandum, Maledictionem in Papam, Majestatem lædere. *Exceptio* generalis in gratiam ejus, qui conspersionem & Confictos prodit, non est justa, hæc enim revelatio à pœna tantum, non verò ab accusatione criminis liberat.

Quæstio II. agens de illis, qui crimine hoc postulari queunt, *Regulã I.* numerat filios eorum, qui convicti & damnati fuerunt; quod locum habet solum erga pœnam: & *Regulã II.* eum, qui pro damnato obsecrat. *Quæst. III.* quoad pœnas hujus criminis, remittit ad Canones aut Leges *Quæstione I.* laudatas. *Quæstio IV.* indicat solum Textus de Præmiis Delatoris loquentes.

VIS PUBLICA, AUT PRIVATA.

Quod dicit de causa hujus Judicii, sub unicâ *Regulã* collocari potest; nempe solum Magistratum vi & coactione uti posse, sive per se ipsum, sive per alios, atque adversus eum solum, in quem auctoritatem habet. Nihil dicit *Quæst. II.* quod alii cuilibet crimini non conveniat: scilicet, punitionem ipsius ad Judicem Loci pertinere. *Quæst. III.* loquens de pœnis hujus criminis, indicat Textus, qui illud Excommunicatione, aut pœnis sæcularibus afficiunt.

RAPTUS MULIERUM.

De causis hujus Judicii differitur in *Quæstione I.* cuius summa hæc est: is, qui rapit Mulierem, in quam nullum jus legitimum habet, eaque abutitur, Raptus reus est, nisi Mulier consenserit; & is, qui ducit vir-

Tom. I.

ginem Deo dicatam, pro Raptore habetur. *Causa* earumque *Exceptiones* perspicuè aperiuntur, removen-turque difficultates. *Exceptio tertia* communis est omni sceleri Capitali, cujus pœna vitatur, confugiendo ad Ecclesiam.

Quæst. II. Qui possint hujus criminis postulari? est extensio *Regulæ* ad Socios sceleris. In *Regulam* unicum contrahi possunt tres *Regulæ Quæstionis III. de penis Raptus*: nempe, Jus Canonicum hoc facinus Excommunicatione, aut Penitentia solum; Jus verò Civile morte afficit.

Regula I. Quæst. IV. de consequentiis Raptus, expositione indiget; puella enim rapta, & vim passa, Corporis Castitatem amittit, salvâ puritate animæ; itaque falsum est absolute loquendo, Castitatem Raptæ non esse ablatam, & singuli Textus ab Autore laudati contrarium probant, quoad Corpus.

Secunda falsa est ex aliquo sensu, ut cernitur initio *Quæst. V. Caus. III.* nam Virgines in odium Christianæ Religionis vim, cui nullatenus consenserint, passæ, merito superant alias Virgines; duplicem coronam sperare debent: cùm autem S. Leo loco laudato dicit, eas aliis adæquare se non debere; id suadet, ad majorem humilitatem ipsis insinuandam, & eliciendum gemitum super tantâ jacturâ.

Tertia non est vera, nisi in Foro interiori, in quo Raptor injuriam puellæ, erepto ipsius honore iniustam, reparare tenetur; sed falsa est in Foro exteriori, cùm Leges eum inhabilem faciunt ad ducendam ejusmodi Mulierem, prohibentque ipsam ac Parentes ejus assensum ad tales nuptias præbere.

HOMICIDIUM.

Hic proponuntur *Regulæ & Exceptiones* expositione indigentes, sine quâ falsæ aut periculose sunt. Agendo de causis hujus Judicii, pro *Regulã* generali proponere debuisset, *Quemlibet extrâ casus permisso occidentem, huic Judicio obnoxium esse*: tum eos casus retulisset, qui sunt, 1. Casus inculpatæ tutelæ à Jure Naturali approbati. 2. Ii, in quibus auctoritate publicâ fit occisio, v. gr. in Bello, & in administratione Justitiæ Criminalis.

Distinguendi erant Casus, in quibus Homicidium imputatur, quamvis patratum non fuerit; tales sunt. 1. Is, quo quis arma sumpsit & perexit in locum, ut occideret; 2. Casus Abortus ante animationem Fœtus procurati; 3. Potionis sterilitatem inducentis.

Distinguendi erant etiam ii, in quibus homicidium per imprudentiam, aut negligentiam culpabilem patratum fuit, quales sunt ii, qui vitari potuissent, si diligentia necessaria adhibita fuisset.

Denique, distinguendi erant casus, in quibus peccata quædam homicidio comparantur, sive quia ejus malitiam æquant, sive quia ipsi occasionem præbere possunt, sive quia præsumptionem pariunt, consensum ei præbitum fuisse, sive quia occiditur anima: tales sunt, inter alios, qui sequuntur. 1. In quo quis cùm à morte liberare aliquem potuisset absque suo periculo, non liberat. 2. In quo Fratrem quis odio habet, aut de illo detrahit, aut in quo malum alicui persuadet.

Harum Distinctionum Beneficio varii casus discernuntur, quorum alii sunt vera homicidia, aut flagitiosa, aut inculpata; alii malitiam ejus, aut similitudinem cum eo habent; alii homicidii imputationem patiuntur. Sic omnes Exceptiones comprehenduntur sub *Regulis* & exponuntur, ita, ut unusquisque Studiosorum Juris eas suo Marte facere, erroremque vitare possit.

Autor deinde ad Exceptiones transiens, dicit, posteriores *Causas*, de quibus egit iis non determinatis, non habere locum, nisi in Foro interiori; ipsas tamen recensuerat inter justas accusationis Causas, quæ ad Forum exterius duntaxat pertinet.

A a

Quod